

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سازمان‌های غیردولتی و تعاونی‌ها در توسعه روستایی

www.ketab.ir

دکتر بهمن خسروی‌پور

دکتر مسلم سواری

اعضای هیات علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

انتشارات دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

سرشناسه:

خسروی پور، بهمن، ۱۳۳۶

عنوان و نام پدیدآور:

سازمان‌های غیردولتی و تعاونی‌ها در توسعه روستایی / مولفان: بهمن خسروی پور و مسلم سواری ویراستار علمی: شهلا چوپچیان، عنایت عباسی، علی اسدی - باوی:
دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، انتشارات، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری:

ت، ۳۷۰ ص: مصور، جدول، نمودار.

ISBN 978-600-96971-8-2

وضعیت فهرست نویسی:

فیبا

یادداشت:

کتابنامه.

کلید واژه:

سازمان‌های غیر دولتی، تعاونی‌ها، توسعه روستایی

شناسه افزوده:

سواری، مسلم، ۱۳۶۸

شناسه افزوده:

دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

رده بندی کنگره:

JZ۴۸۴۱

شماره کتابشناسی ملی:

۹۷۸۲۱۲۵

سازمان‌های غیر دولتی و تعاونی‌ها در توسعه روستایی

مولفین: بهمن خسروی پور، مسلم سواری

ویراستار ادبی: مسعود برادران

طرح جلد: مریم عامری

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۹۷-۱۸-۲

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

انتشارات: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

نشانی: خوزستان - شهرستان باوی - دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، تلفن: ۰۶۱۳۶۵۲۲۱۰۳

www.asnrukh.ac.ir

b.khosravipour@gmail.com

فهرست

۱.....	پیشگفتار
۳.....	فصل اول: مشارکت و توسعه روستایی
۴.....	مقدمه
۶.....	مشارکت در روستا
۹.....	رهیافت‌های مبتنی بر مشارکت در ترویج کشاورزی
۹.....	رهیافت ترویج مشارکتی
۱۰.....	رهیافت نظام‌های زراعی (FSD) یا (FSRE)
۱۰.....	رهیافت تسهیم هزینه
۱۰.....	رهیافت توسعه جامع روستایی
۱۱.....	رهیافت سازمان کشاورزان
۱۱.....	انواع سازمان‌های کشاورزان
۱۳.....	تاریخچه مشارکت
۱۴.....	تعاریف و مفاهیم مشارکت
۱۷.....	انواع مشارکت
۱۸.....	شیوه ضد مشارکتی (مشارکت تحمیل شده)
۱۸.....	مشارکت هدایت شده (مشارکت ابزاری)
۱۸.....	مشارکت فزاینده
۱۸.....	مشارکت واقعی (توسعه‌ای)
۱۹.....	مشارکت طبیعی
۱۹.....	مشارکت اجباری
۱۹.....	مشارکت ارادی یا داوطلبانه
۱۹.....	مشارکت خودانگیخته
۲۰.....	طبقه‌بندی چمبرز از مشارکت
۲۰.....	لزوم مشارکت مردم در برنامه‌های توسعه
۲۲.....	مزایای مشارکت

۲۳	اهداف موردنظر در مشارکت مردمی
۲۴	موانع مشارکت جوامع محلی
۲۵	سطوح مشارکت
۲۸	مراحل مشارکت
۲۸	مشارکت در تصمیم‌گیری
۲۹	مشارکت در اجرا
۲۹	مشارکت در بهره‌برداری
۳۰	مشارکت در ارزیابی
۳۰	انواع مشارکت در سازمان‌های غیردولتی
۳۰	مشارکت و توسعه پایدار روستایی
۳۱	جمع‌بندی
۳۳	فصل دوم: تاریخچه و مفاهیم سازمان‌های غیردولتی
۳۴	مقدمه
۳۵	تاریخچه سازمان‌های غیردولتی
۳۸	تاریخچه سازمان‌های مردم‌نهاد در ایران
۴۰	سازمان‌های مردم‌نهاد نیمه مستقل
۴۱	نمونه تشکلهای مردم‌نهاد در ایران
۴۱	چرایی و دلایل وجود تشکلهای غیردولتی
۴۳	ماهیت سازمان‌های غیردولتی
۴۵	ویژگی‌های سازمان‌های غیردولتی
۴۵	اهداف سازمان‌های غیردولتی
۴۶	تشکلهای و قوانین مربوطه
۴۷	واژه‌شناسی NGO ^s
۴۸	تعریف جامعه‌ی مدنی
۴۸	تعاریف ارائه شده از سازمان‌های غیردولتی

تعاریف ارائه شده از دیدگاه نهادهای بین‌المللی	۵۰
تعاریف سازمان‌های غیردولتی از دیدگاه نهادهای داخلی	۵۳
تعریف سازمان‌های غیردولتی در ایران	۵۳
جمع‌بندی	۵۵
فصل سوم: فعالیت‌ها و مدیریت سازمان‌های غیردولتی	۵۷
مقدمه	۵۸
فعالیت‌های سازمان‌های غیردولتی	۶۰
الف: زمینه داخلی فعالیت	۶۰
ب: زمینه بین‌المللی فعالیت	۶۱
کارکردهای سازمان‌های غیردولتی	۶۱
شاخص‌های شناسایی سازمان‌های غیردولتی	۶۳
مدیریت سازمان‌های غیردولتی	۶۳
عوامل کلیدی موفقیت سازمان‌های غیردولتی	۶۵
توسعه سازمان‌های غیردولتی	۶۶
ساختار سازمان‌های غیردولتی	۶۷
گرایش سازمان‌های غیردولتی	۶۹
مدیریت مشارکتی در سازمان‌های غیردولتی	۷۰
مأموریت سازمان‌های غیردولتی	۷۲
اصلاح مأموریت‌ها	۷۳
رابطه سازمان‌های غیردولتی با دولت	۷۴
نقش دولت در ایجاد و تقویت سازمان‌های غیردولتی	۷۴
انواع تعامل دولت با فعالیت سازمان‌های غیردولتی	۷۶
مؤلفه‌های سازمان‌های غیردولتی	۷۹
توسعه فعالیت سازمان‌های غیردولتی	۸۳
پایداری در سازمان‌های غیردولتی	۸۴

۸۵	علل موفقیت سازمان‌های غیردولتی در مقایسه با سازمان‌های دولتی
۸۶	موانع و مشکلات فعالیت‌های سازمان‌های غیردولتی
۸۷	جمع‌بندی
۸۹	فصل چهارم: طبقه‌بندی سازمان‌های غیردولتی
۹۰	مقدمه
۹۲	طبقه‌بندی سنتی
۹۳	طبقه‌بندی براساس فلسفه
۹۳	طبقه‌بندی سازمان ملل متحد
۹۴	طبقه‌بندی بانک جهانی
۹۵	طبقه‌بندی کورتن
۹۷	طبقه‌بندی کلارک
۹۸	طبقه‌بندی از لحاظ جهت‌گیری
۱۰۰	طبقه‌بندی براساس نقش
۱۰۵	طبقه‌بندی برحسب نوع ساختار
۱۰۶	طبقه‌بندی بر مبنای مالکیت
۱۰۶	طبقه‌بندی براساس رسمی و غیررسمی
۱۰۸	جمع‌بندی
۱۰۹	فصل پنجم: نقش تشکلهای و سازمان‌های غیردولتی در توسعه روستایی
۱۱۰	مقدمه
۱۱۰	مفهوم توسعه پایدار
۱۱۱	توسعه روستایی
۱۱۳	توسعه پایدار روستایی
۱۱۵	اهداف توسعه پایدار روستایی
۱۱۸	نقش تعاون در اقتصاد کشورهای در حال توسعه
۱۱۹	نقش تشکلهای محلی در توسعه کشاورزی و روستایی

پیشگفتار

افزون بر نیمی از جمعیت جهان در نواحی روستایی کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند که از نظر فقر، سوء تغذیه و آموزش، نامناسب‌ترین بخش جهان به شمار می‌آیند. رفع معضلات این جمعیت عظیم از طریق برنامه‌ریزی آگاهانه توسعه روستایی امکان‌پذیر است. توسعه روستایی یعنی بهبود کیفیت زندگی همه مردم ساکن روستا، به‌ویژه افراد فقیر و کم‌درآمد. این امر محقق نخواهد شد مگر از طریق بهبود وضعیت کشاورزی، بهداشتی، تکنولوژی، اقتصادی، اجتماعی، آموزشی و نیز تقویت ساختارهای مشارکتی در جامعه روستایی. در این راستا، توجه به مقوله شکل‌های مردمی خصوصاً شکل‌های غیردولتی نظیر سازمان‌های غیردولتی از یک‌سو و تشکیل و حمایت از تعاونی‌ها از سوی دیگر تا حدود زیادی می‌تواند در حل مشکلات موجود به دولت یاری رسانده و مسیر توسعه را هموار سازد. سازمان‌های غیردولتی و تعاونی‌ها با توجه به ماهیت داوطلبانه و مردمی که دارند یک ساختار مکمل و گاه جایگزین مناسب برای حل مسائل توسعه نیافتگی به شمار رفته و به مثابه اهرم مناسبی امر تجمیع نیروهای پراکنده و متفرق و تحقق مشارکت و دخالت سازنده روستاییان در برنامه‌های توسعه، بهره‌وری بهینه از شرایط زندگی، کار و تولید و ارتقاء سطح درآمد را فراهم می‌سازند. با عنایت به این مهم و خلاء موجود در این زمینه در برنامه درسی دانشجویان رشته‌های علوم کشاورزی (توسعه روستایی) و علوم اجتماعی تصمیم به تهیه این کتاب گرفته شد.

سپاس خداوند متعال را که به لطف و عنایت بی‌کران او توفیق تألیف و تدوین این کتاب حاصل آمد. کتابی که پیش‌رو دارید حاصل تلاش بی‌وقفه به‌منظور تدوین پژوهش‌ها و تجربیات نگارندگان در راستای بهبود و گسترش دانش توسعه روستایی، با تأکید بر شکل‌ها و تعاونی‌ها است و سعی شده است تا مطابق با آخرین منابع، یافته‌ها و مراجع علمی معتبر و منطبق

با سرفصل دروس مرتبط در دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری به رشته تحریر درآید.

اثر حاضر مشتمل بر ده فصل است که شامل مشارکت و توسعه روستایی، تاریخچه و مفاهیم سازمان‌های غیردولتی، فعالیت و مدیریت سازمان‌های غیردولتی، طبقه‌بندی سازمان‌های غیردولتی، تشکله‌ها و سازمان‌های غیردولتی در توسعه روستایی، نظام‌های بهره‌برداری در جوامع روستایی، مبانی تعاونی‌ها، حکمرانی و مدیریت تعاونی‌ها، تعاونی‌ها ابزار توانمندسازی و آسیب‌شناسی تعاونی‌ها و سازمان‌های غیردولتی می‌باشد.

نویسندگان امیدوارند با توجه به اهمیت و جایگاه امر مشارکت و تشکله‌ها در برنامه‌های توسعه‌ای کشور خصوصاً در بخش کشاورزی و روستایی، این کتاب بتواند در ابعاد مختلف نظری و عملی راهنمای مفیدی برای کنشگرانی باشد که جهت نیل به توسعه پایدار روستایی تلاش می‌نمایند.

امید است اعضای هیأت علمی، محققان، دانشجویان و فعالان عرصه توسعه روستایی کشور نظرات خود در راستای اصلاح و تکمیل این مجموعه یادآور شوند. در خاتمه مؤلفین از اداره انتشارات دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان به پاس همراهی و مساعدت در روند تألیف و چاپ این کتاب قدردانی می‌نمایند.

دکتر بهمن خسروی‌پور

دکتر مسلم سواری

اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

تیرماه ۱۳۹۸